

منظور از دو مسیر فسق و ایمان در زندگی چیست؟

تفاوت دو مسیر فسق و ایمان، در اولویت بندی معشوق هاست

درباره دو مسیر فسق و ایمان در زندگی چه می دانیم؟

در حال حاضر هرکدام از ما در مسیر فسق هستیم یا مسیر ایمان؟

مگر این مسئله چقدر اهمیت دارد؟

ما در زندگی دائماً در حال انتخاب هستیم. آیا می دانستید که مهم ترین انتخاب ما در زندگی، انتخاب بین

دو مسیر فسق و ایمان است؟

با توجه به اینکه همه ما، بدون استثناء، به دنبال شادی و آرامش در زندگی هستیم، مهم ترین انتخاب ما،

انتخابی است که شادی و آرامش ما را تأمین کند. از طرفی ما یک موجود ابدی و جاودانه هستیم؛ برای

مدت کوتاهی به دنیا آمده ایم و سپس به سوی خداوند برمی گردیم؛ پس چیزی مهم تر از عامل خوشبختی

ما در ابدیت وجود ندارد. مسئله مهم این است که خودمان با اختیاری که خداوند به ما داده است، جایگاه

مان در ابدیت را تعیین می کنیم؛ پس پراهمیت ترین انتخاب ما در زندگی، انتخابی است که خوشبختی ما

در آخرت را تضمین کند. با تمام این تفاسیر به این نتیجه می رسیم که انتخاب بین دو مسیر فسق و ایمان،

مهم ترین انتخاب ما در زندگیست؛ زیرا انتخاب یکی از مسیرهای فسق و ایمان، نه تنها میزان شادی و

آرامش ما در دنیا، بلکه جایگاه ما در ابدیت را هم مشخص می کند. مسیر فسق در دنیا با غم و اضطراب

همراه است و به شقاوت و جهنم منتهی می شود؛ درحالی که مسیر ایمان در دنیا با شادی و آرامش همراه

است و ما را به جایگاه اصلی مان یعنی خوشبختی ابدی هدایت می کند. از لحاظ لغوی هم فسق به معنی

انحراف و خروج از تعادل و ایمان به معنای آرامش و اطمینان قلب است.

همه ما آگاهانه یا ناآگاهانه، مسیر فسق یا ایمان را در دنیا انتخاب می کنیم و به همین دلیل، همه انسان

ها به دو دسته کلی مؤمن و فاسق تقسیم بندی می شوند.

اولین نکته قابل توجه، که در درس های قبل هم به آن پرداخته شده، این است که فسق و ایمان رابطه مستقیم با اولویت بندی معشوقهای ما دارند. در این درس ابتدا مروری بر مهندسی معشوق ها و رابطه آن با فسق و ایمان داریم؛ سپس دو مسیر فسق و ایمان و خصوصیات هریک را بررسی می کنیم.

فسق و ایمان در گرو اولویت بندی معشوق ها

ما در دنیا با دو مسیر کلی فسق و ایمان روبه روییم. قبل از اینکه ارتباط مسیر فسق و ایمان با اولویت بندی معشوقها را مرور کنیم، باید مرور کوتاهی بر معشوقهای مان داشته باشیم. هرکدام از ما در زندگی مان با پنج دسته معشوق در ارتباط هستیم که مربوط به پنج بُعد وجودی مان است. این معشوق ها عبارتند از: معشوقهای جمادی، گیاهی، حیوانی، عقلی و فوق عقلی. بعد فوق عقلی یا انسانی، همان روح دمیده شده در ما از سوی خداوند است که عاشق کمال مطلق و بی نهایت یعنی الله است؛ بنابراین طبیعی ترین حالت ما به عنوان یک انسان، عشق به الله، حرکت به سوی او و جلب رضایت اوست؛ زیرا الله معشوق و اله بخش انسانی ماست.^۱ در غیر این صورت دچار انحراف یا فسق شده ایم. یک قاعده مهم در مهندسی معشوق ها این است که اگر معشوق هایی مانند خانواده، فامیل، اموال و شغل مان برای ما محبوب تر از الله، اهل بیت (علیهم السلام) و جهاد در راه خدا باشند، ما فردی فاسق هستیم.^۲ اما اگر الله، اهل بیت (علیهم السلام) و جهاد در رأس سایر معشوق های مان باشند، یک انسان حقیقی محسوب می شویم.

در کل انسان ها براساس معشوقهای قلب شان به شش گروه تقسیم می شوند. پنج گروه در مسیر فسق قرار دارند و فاسق نامیده می شوند و گروه ششم در مسیر ایمان هستند و مؤمن نام دارند. در ادامه با دو مسیر فسق و ایمان و این شش گروه بیشتر آشنا می شویم.

^۱ لا اله الا الله
^۲ سوره توبه، آیه ۲۴

مسیر فسق

افرادی که به جای حرکت به سمت هدف خلقت شان، یعنی انس و شباهت به الله، قلب خود را مشغول کمالات جمادی، گیاهی، حیوانی یا عقلی کرده اند، در مسیر فسق قرار دارند. افراد فاسق از فطرت خود دور شده اند و باطن انسانی ندارند.

خداوند در قرآن کریم فاسقان را براساس باطن و قلب شان در پنج گروه سنگ و سخت تر از سنگ،^۳ حیوان و پست تر از حیوان^۴ و شیطان^۵ طبقه بندی می کند که هرکدام را به اختصار توضیح می دهیم. قلب سنگی در اثر دلبستگی به معشوق های جمادی مانند خانه، اتومبیل، پول یا طلا و جواهر به وجود می آید، یعنی برای این افراد جمادات دوست داشتنی تر از معشوق های انسانی هستند. در قلب حیوانی به دلیل غلبه کمالات حیوانی مانند شهوت، مقام و حب خانواده بر کمالات انسانی، انسان باطن حیوانی پیدا می کند.

قلب پست تر از حیوان یا قلب گیاهی قلبی است که دغدغه هایش در حد کمالات گیاهی مانند تغذیه، زیبایی اندام و تولیدمثل است.

در قلب شیطانی، فرد به جای سرسپردگی به الله، خود را تسلیم خواسته های شیطان کرده و در نهایت شبیه شیطان می شود و قلب سختتر از سنگ، قلبی است که به دلیل حاکمیت معشوقهای جمادی، گیاهی، حیوانی و عقلی بر معشوقهای انسانی، دچار چنان قساوتی شده است که هیچ نصیحتی روی آن اثر ندارد. به طور کلی، زمانی ما در مسیر فسق قرار داریم که در انتخاب ها، ارتباط ها، افکار و رفتارمان، معشوقهای محدود را به معشوقهای نامحدود انسانی ترجیح بدهیم.

از آنجا که معشوقهای محدود، حس بینهایت طلبی ما انسان ها را ارضاء نمی کنند، شخص فاسق همواره از مشکلاتی مانند فشارهای عصبی، اضطراب، افسردگی و ناامیدی رنج می برد. به طوری که هرچه بیشتر از معشوق حقیقی و بی نهایت خود دورتر می شود، مسائل و مشکلاتش هم بیشتر می شوند.

^۳ سوره بقره، آیه ۷۴
^۴ سوره اعراف، آیه ۱۷۹
^۵ سوره انعام، آیه ۱۱۲

نکته تأمل برانگیز اینجاست که همه انسان ها در مسیر فسق و خسران هستند، مگر گروه مؤمنان که در مسیر ایمان حرکت می کنند.^۳

مسیر ایمان

همان طور که گفتیم تنها کسانی در مسیر ایمان هستند که در آنها معشوق های انسانی یعنی الله، اهل بیت (علیهم السلام) و جهاد بر سایر معشوقها حاکمیت و غلبه داشته باشند. در این مسیر، افراد به سمت هدف خلقت و شباهت به معشوق حقیقی شان، الله، حرکت می کنند و دارای امیال و رغبت های انسانی هستند؛ بنابراین تنها این افراد باطن انسانی دارند و دارای قلب سالم هستند. خداوند درباره خصوصیات کسانی که در مسیر ایمان هستند، می فرماید: «...کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و یکدیگر را به شکیبایی و استقامت توصیه نموده اند.»^۶

بنابراین انسان های حقیقی نه تنها خودشان اهل ایمان و اعمال صالح هستند، بلکه نسبت به دیگران هم احساس مسئولیت می کنند و روح توصیه به حق و صبر دارند و در اطرافیان خود تأثیر مثبت می گذارند. نکته مهم و قابل توجه اینجاست که برای قرار گرفتن در مسیر ایمان باید خودشناسی و به عبارتی انسان شناسی داشته باشیم. بدون شک اگر خود حقیقی و معشوق حقیقی مان را نشناسیم اسیر معشوق های جمادی، گیاهی، حیوانی یا عقلی خواهیم شد.

از ویژگی های حرکت در مسیر ایمان این است که مؤمن، رحمانیت، آرامش و نشاط درونی و دائمی دارد؛ زیرا با معشوق حقیقی خود، کمال بی نهایت یا الله، انس و رفاقت دارد و روزه روز به او شبیه تر می شود. برای نمونه، یک مؤمن نسبت به خانواده خود و دیگران بسیار رئوف و مهربان است و دچار رذایلی مانند حسادت، کینه، زودرنجی، عصبانیت، ریاست طلبی و حسرت های دنیوی نمی شود. علاوه بر همه این ها با قلبی سالم به آخرت متولد می شود و به سعادت ابدی می رسد.

^۶ سوره عصر، آیه ۳

در این درس از مسیرهای فسق و ایمان و ویژگی های آن ها صحبت کردیم. گفتیم که اگر معشوق های جمادی، گیاهی، حیوانی و عقلی، برای ما محبوب تر از معشوق های انسانی یعنی الله، اهل بیت (علیهم السلام) و جهاد در راه خدا باشند، در مسیر فسق قرار داریم و فاسق نامیده می شویم، اما در صورتی که معشوق های انسانی برای ما دوست داشتنی تر از سایر معشوق ها باشند، در مسیر ایمان هستیم و انسان حقیقی یا مؤمن نامیده می شویم. فاسقان براساس نوع قلب شان به پنج گروه سنگ، سخت تر از سنگ، حیوان، پست تر از حیوان و شیطان تقسیم بندی می شوند. از دیگر ویژگی های مسیر فسق این است که فرد فاسق به دلیل دلبستگی به معشوقهای محدود و عدم ارضاء قلب بینهایت طلبش، دچار افسردگی، اضطراب، خشم و ناامیدی می شود؛ درحالی که در مسیر ایمان به دلیل انس و شباهتش به الله، سرشار از رحمانیت، عشق، شادی و آرامش است.

به نظر شما یک فرد زیرک، کدام یک از مسیرهای ایمان و فسق را انتخاب میکند؟